

การเขียนบทความทางวิชาการและบทความวิจัย

รองศาสตราจารย์กนกพร หมู่พยัคฆ์ วิทยาการ
นางสาวสุฤดี โกศัยเนตร ผู้ลิขิต

คณะกรรมการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการ
ความรู้ ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่อง “การเขียน
บทความทางวิชาการและบทความวิจัย” ขึ้นเมื่อวันที่
อังคารที่ 24 มิถุนายน 2557 ณ ห้อง 1111 ชั้น 11
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บางกอกน้อย
โดยมีรองศาสตราจารย์กนกพร หมู่พยัคฆ์ อาจารย์
ประจำภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุขศาสตร์ มาเป็น
วิทยากรถ่ายทอดความรู้ในการเขียนบทความทางวิชาการ
และบทความวิจัย รายละเอียดจะเป็นอย่างไรนั้น มาติดตามกัน
เลยค่ะ

ความหมายของบทความทางวิชาการโดยทั่วไป

บทความทางวิชาการ (Academic article)

เป็นรูปแบบการสื่อสารด้วยความเรียงประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนต้องการสื่อสารและหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นข้อเท็จจริง ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ และแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์ วิจารณ์ อย่างมีหลักฐาน มีเหตุผล น่าเชื่อถือ หากมีข้อเสนอแนะใดๆ ต้องเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ อย่างมีหลักการและเป็นไปได้

ความหมายของบทความทางวิชาการเพื่อใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ (มหาวิทยาลัยมหิดล)

บทความทางวิชาการ (scholarly article หรือ learned article) หมายถึง งานเขียนทางวิชาการที่มีการกำหนดประเด็นชัดเจน มีการอธิบายในประเด็นดังกล่าวด้วยหลักวิชาจากรากฐานของการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล และ/หรือ ประสบการณ์ พร้อมสรุปอันเป็นการเสริมองค์ความรู้และให้แรงกระตุ้นทางปัญญา

ส่วนประกอบของบทความทางวิชาการ

1. ส่วนนำ: ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน/คุณวุฒิ สถาบันสังกัดผู้เขียน บทคัดย่อ คำสำคัญ
2. ส่วนเนื้อเรื่อง: ความนำ/คำนำ (เขียนเท่าที่จำเป็น: ที่มาและวัตถุประสงค์ของบทความ ขอบเขตของเรื่อง คำนิยามต่างๆ ที่จำเป็น) เนื้อเรื่อง (ประเด็นหลัก/รอง หรือ ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่เขียน ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์วิจารณ์โต้แย้งข้อเท็จจริง เหตุผล/หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น บูรณาการหลักการความรู้กับการนำไปใช้) สรุปประเด็นสำคัญ
3. ส่วนอ้างอิง: เอกสารอ้างอิง/บรรณานุกรม

เทคนิคการเขียนบทความทางวิชาการ

จุดประสงค์ของบทความวิชาการที่ดี คือ สามารถถ่ายทอดข้อมูลมาสู่ผู้อ่านได้รวดเร็ว กระชับ และเข้าใจง่าย ดังนั้นจึงต้องมีเทคนิคและขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอน 1 เลือกหัวข้อที่จะเขียน

- เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมั่นใจว่ารู้และเข้าใจเป็นอย่างดี และมีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน โดยเสนอข้อมูลที่ถูกต้องที่สุดให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้
- เลือกเรื่องที่มีความยาว ความยาก ความง่ายพอเหมาะกับความสามารถของผู้เขียน จำนวนหน้ากระดาษเอกสารที่เผยแพร่ (ประมาณ 8-12 หน้าวารสาร)
- เลือกเรื่องหรือหัวข้อที่ผู้อ่านและสังคมกำลังให้ความสนใจ และได้รับประโยชน์ ทันสมัย ทันเหตุการณ์

ขั้นตอน 2 กำหนดจุดมุ่งหมายว่า

- จะเขียนเพื่ออะไร เช่น ให้ความรู้ เสนอความเห็น โน้มน้าวใจให้ร่วมกันพัฒนา/ร่วมกันแก้ไข ให้แนวคิดในการดำเนินชีวิต ฯลฯ
- เขียนให้ใครอ่าน เช่น กลุ่มผู้ร่วมวิชาชีพ/สาขาทางวิชาการเดียวกัน ตามกลุ่มวัย ประชาชนทั่วไป เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของวารสารเพื่อการเผยแพร่ จึงต้องเลือกชนิดวารสารในการเผยแพร่ให้เหมาะสม

ขั้นตอน 3 กำหนดแนวคิดสำคัญหรือประเด็นสำคัญ ว่าบทความเรื่องนี้จะเสนอ แนวคิดสำคัญอะไร จะได้นำเสนอเนื้อหา ถ่ายทอดถ้อยคำ ประโยคต่างๆ เพื่อแนวคิดสำคัญนั้นให้แก่ผู้อ่าน

ขั้นตอน 4 ประมวลความรู้ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ต้องค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ หรือการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้เกี่ยวข้องให้เพียงพอที่จะเขียน

ขั้นตอน 5 วางโครงเรื่อง กำหนดแนวทางการเขียนว่าจะนำเสนอสาระสำคัญ แยกเป็นกี่ประเด็น ประเด็นหลักๆมีอะไรบ้าง ในประเด็นหลักมีประเด็นย่อยๆ มีตัวอย่าง มีเหตุผล เพื่อสนับสนุนประเด็นหลักอย่างไร

การวางโครงเรื่องจะช่วยให้การเขียนเรื่องง่ายขึ้นและไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่สับสน ไม่วกวน ซ้ำซาก ไม่นอกเรื่อง

ขั้นตอน 6 การเขียนเนื้อหาในแต่ละส่วน

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ภาษาที่เป็นทางการ ชัดเจนตรงไปตรงมา และสอดคล้องกับเนื้อหาบทความโดยตรง หรือครอบคลุมประเด็นของเรื่อง

2. ชื่อผู้เขียน ต้องใช้ชื่อ/สกุลจริง ระบุคุณวุฒิที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญ สถาบันที่สังกัด ช่องทางที่สามารถติดต่อได้ (E-mail)

3. บทคัดย่อ เมื่ออ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของเรื่อง ควรเขียนให้กระชับ เน้นประเด็นสำคัญของเรื่อง ส่วนใหญ่กำหนดความยาวของบทคัดย่อ เช่น ไม่เกิน 250 คำ หรือไม่เกิน 15 บรรทัด หรือ 1-2 ย่อหน้าสั้นๆ ประกอบด้วย เนื้อหา 3 ส่วน คือ

- เกริ่นนำ
- ประเด็นปัญหา/เนื้อหาหลัก: การแก้ปัญหา หรือกระบวนการดำเนินการ (กรณีวิเคราะห์/สังเคราะห์งาน) และ
- สรุปผลสำคัญ

4. คำสำคัญ เพื่อการเข้าฐานข้อมูลทางวิชาการในการสืบค้น มักกำหนดไม่เกิน 5 คำ

ขั้นตอน 7 อ่านและปรับด้วยตนเองหลายครั้งจนเข้าใจ เพื่อการตรวจสอบความเข้าใจในเนื้อหาที่เขียนจากผู้อื่น อาจให้ผู้ร่วมงาน/บุคคลในวิชาชีพและสาขาเดียวกันและ/หรือต่างสาขาหรือนักศึกษาช่วยอ่าน เพื่อทราบว่าเนื้อหาทำให้ผู้อ่านในทุกระดับเข้าใจตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อหรือไม่ (ไม่จำเป็นต้องมีวุฒิทางการศึกษาสูง เพราะชั้นนำส่งตีพิมพ์/เผยแพร่ด้วยช่องทางใดๆ ก็ตาม จะมีผู้ทรงคุณวุฒิหลายคนตรวจสอบให้อยู่แล้ว)

การเขียนเนื้อหา

- มีการแบ่งแต่ละประเด็นเป็นย่อหน้าหรือหัวข้อย่อย โดยสรุปประเด็นสำคัญมาเน้นก่อนการอธิบายรายละเอียด หรืออาจนำข้อความใดข้อความหนึ่งที่เป็นใจความสำคัญมาตั้งเป็นชื่อหัวข้อย่อย หรืออาจตั้งชื่อหัวข้อย่อยในลักษณะของคำถามเพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน
- การเน้นประเด็นย่อยของเนื้อหาที่ชัดเจน ทำให้เข้าใจได้เร็วขึ้น ง่ายต่อการให้ผู้ผู้อ่านอ้างอิง และผู้อ่านได้พักสายตาเป็นระยะๆ ช่วยให้มีจุดสนใจขึ้นมาเป็นช่วงๆ

การเขียนสรุป

- การเขียนไม่จำเป็นต้องขึ้นหัวข้อย่อยว่า “สรุป” เพราะเมื่อสิ้นสุดเนื้อหาบทความแล้ว ย่อมหมายถึงการสรุป
 - โดยใช้วิธีการย่อหน้าใหม่แล้ว บรรยายว่า จาก....(สรุปประเด็นสำคัญของเรื่อง)...ที่กล่าวมาทั้งหมดมีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ
 - สรุปประเด็นสำคัญของเรื่องแล้วทิ้งท้ายให้ผู้ผู้อ่านคิด หรือเป็นแรงกระตุ้นให้สังเคราะห์ความรู้ที่ได้จากบทความต่อ
 - ตรวจสอบความละเอียดรอบคอบ ความสม่ำเสมอ (consistency) ของรูปแบบการเขียน ลักษณะการใช้คำ รูปแบบการอ้างอิง ฯลฯ ในบทความ

การเตรียมบทรายงานการวิจัยเพื่อเผยแพร่ลงวารสารพยาบาลศาสตร์

ส่วนประกอบของ บทรายงานการวิจัย

1. ส่วนนำ: ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน/คุณวุฒิ สถาบันสังกัดผู้เขียน บทคัดย่อ คำสำคัญ
2. ส่วนเนื้อเรื่อง: ความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินงานการวิจัย: ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย การอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ
3. ส่วนอ้างอิง: เอกสารอ้างอิง

รายละเอียดของส่วนเนื้อเรื่อง

1. ความสำคัญของปัญหา เขียนให้ชัดเจน ครบถ้วนและรวบรัด ให้เห็นถึงสาเหตุของปัญหาและปัญหาที่เกิดขึ้น ณ พื้นที่ที่ศึกษา ควรกล่าวถึงที่มาของปัญหาที่เกิด รวมทั้งสรุปแนวคิด/ทฤษฎีที่ใช้ และกรอบแนวคิดการวิจัยเป็นแบบบรรยาย มีอ้างอิงชัดเจน
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นความต้องการหาผลการศึกษาจากปัญหาที่เกิดขึ้น ว่าต้องการศึกษาอะไรและอย่างไรในการวิจัยนี้โดยเขียนให้สอดคล้องกับที่มาของปัญหา
3. สมมติฐานการวิจัย ระบุให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. วิธีดำเนินงานการวิจัย
 - 4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ประชากรคือใคร การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีใด ได้จำนวนเท่าไร สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีใดอย่างไร (ทั้งพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง) ได้จำนวนเท่าใด
 - 4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบุชนิด ลักษณะ จำนวนข้อคำถาม/แบบประเมิน ลักษณะคำตอบและการให้ค่าคะแนน การตรวจสอบ/ทดสอบคุณภาพเครื่องมืออย่างครบถ้วน หากมีการแบ่งระดับตัวแปรต้องมีเกณฑ์แบ่งอย่างมีหลักการเหมาะสมกับข้อมูล

4.3 การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม เพื่อการวิจัยในคน โดยระบุเลขที่ ที่แสดงถึงวันเดือนปีที่อนุมัติ และกล่าวถึงการพิทักษ์สิทธิ์ กลุ่มตัวอย่างที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือทดลอง

4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล บรรยายการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือกระบวนการทดลองอย่างรวบรัดและครบถ้วนให้เห็นภาพ เป็นลำดับขั้นตอน ระยะเวลารวบรวมข้อมูลเมื่อไรถึงเมื่อไร

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ระบุให้ชัดเจนครบถ้วนให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ รายละเอียดของผลการวิจัยที่นำเสนอ

5. ผลการวิจัย ระบุให้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและจำเป็น มีวิธีการนำเสนอที่เลือกใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักวิชาการ เช่น บรรยาย บรรยายกึ่งตาราง ตาราง แผนภูมิ หรือภาพประกอบตามความเหมาะสม

6. การอภิปรายผล การอภิปรายผลการวิจัยโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมติฐานการวิจัย มีการให้เหตุผลตามหลักวิชาการ และความสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาโดยมีอ้างอิงชัดเจน

7. ข้อเสนอแนะ ระบุให้ รวบรวม ชัดเจน โดยให้สอดคล้องว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร

8. เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบ Vancouver's style ตามหลักการใช้ในคำแนะนำเตรียมต้นฉบับอย่างเคร่งครัดครบถ้วน โดยเรียงลำดับตัวเลขอ้างอิงข้อความในเรื่องให้ตรงกับท้ายเรื่องอย่างครบถ้วน (เนื่องจากเป็นวิชาการในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

9. ตรวจสอบความถูกต้อง รูปแบบตามเกณฑ์ของวารสาร ไวยากรณ์ ตัวอักษร วรรคตอน เครื่องหมายต่างๆ ฯลฯ พิสูจน์อักษรด้วยความละเอียดรอบคอบ

บรรณานุกรม

- ประภาพรณ อุ่่นอบ การเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการ เอกสารประกอบการประชุมพัฒนาทักษะในการเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการฯ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๗ จังหวัดอุบลราชธานี วันที่ ๒๒-๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๔ ห้องประชุมโรงแรมบ้านไม้งามรีสอร์ท จังหวัดอุบลราชธานี.
- ชฎาภา ประเสริฐทรง หทัยชนกบัวเจริญ บทความ : เขียนอย่างไร (จึงจะ) ดี www.academic.hcu.ac.th/forum/board_posts.asp?FID=217 สืบค้น 6 พฤษภาคม 2557.
- สมบัติ ทีฆทรัพย์ การเขียนบทความทางวิชาการและบทวิจัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://research.eau.ac.th/pdf/km/km_7/km2.PDF สืบค้น 6 พฤษภาคม 2557.
- คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คู่มือการขอตำแหน่งวิชาการ มหาวิทยาลัยมหิดล ,2555.

ประเด็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- การเขียนผลการวิจัย ถ้าเป็น Thesis หรืองานวิจัยสามารถ แต่ถ้าเป็นบทความการวิจัย อาจต้องเขียนให้กระชับและสอดคล้องกับกรอบแนวคิดเนื่องจากพื้นที่มีน้อย
- E-book หรือ E-learning สามารถนำไปขอผลงานทางวิชาการได้หรือไม่
ตอบ สามารถ E-book หรือ E-learning หรือ CAI สามารถนำไปขอผลงานทางวิชาการได้

ในช่วงท้ายของการบรรยาย วิทยากรได้ฝากกำลังใจให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่านว่า เวลาที่ทุกท่านเริ่มเขียนบทความทางวิชาการและบทความงานวิจัยใหม่ๆ หากต้องปรับแก้หลายครั้งก็อย่าเพิ่งหมดกำลังใจ พยายามปรับแก้ให้ตรงกับคำแนะนำของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิให้มากที่สุด ประสบการณ์จะค่อยๆ สอนเราต่อไปเราจะเก่งขึ้นเรื่อยๆ ขอเป็นกำลังใจให้กับทุกๆ ท่าน ขอให้ทุกท่านประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการค่ะ

